

ผมติดตาม ดร. เจื้อจันทร์ จงสถิตย์อยู่ ผู้ประสานงานโครงการ LLEN ของ สกว. ไปเยี่ยมชื่นชมโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เมื่อเย็นวันที่ ๒๕ - เช้าวันที่ ๒๖ ก.ย. ๕๔
ไปแล้วจึงรู้ว่าโรงเรียนนี้ได้คิดค้นวิธีการเรียนรู้แห่งศตวรรษใหม่ (21st Century Learning) ขึ้นในบริบทไทย โดยไม่ได้ลอกเลียนของใครมา น่าทึ่งจริงๆ
เราไปเห็นทั้ง PBL และ PLC

ในบริบทไทยและบริบทของโรงเรียนที่ไม่เลือกนักเรียนเก่งใช้วิธีคัดเลือกโดยจับฉลากเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามความเป็นจริงในสังคมเราไปเห็นโรงเรียนที่ไม่บ้าอวดความ
“เก่งวิชา” ของนักเรียนทั้งๆที่จริงๆแล้วเขาเก่ง

หัวใจสำคัญคือ เน้น “สอนคน” ไม่ใช่ “สอนวิชา” และในการ “สอนคน” นั้นเน้น “สอนแบบไม่สอน” คือเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเองจึงจัดบรรยากาศสถานที่แล
ะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเองให้กระตุ้นการเรียนรู้โดยที่การ

เรียนรู้มันเลยจากเรียนรู้วิชาการเพื่อสติปัญญา

ไปสู่การ

เรียนรู้ทักษะด้านจิตใจ

ด้

านสุนทรียภาพ

และด้าน

การคิดและจินตนาการ

นักเรียนทุกชั้นใช้เวลา ๒๐ นาทีของทุกเช้าระหว่างเวลา ๘.๒๐ - ๘.๔๐ น. เรียน “จิตศึกษา” ถือเป็นการเตรียมพร้อมจิตใจหรือสมองต่อการเรียนในวันนั้นเป็นการฝึ
กเพื่อเพิ่ม

EQ (Emotional Quotient) & SQ (Spiritual Quotient)

และผมตีความว่าเป็นการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนา EF (Executive Functions) ของสมอง

และผมตีความว่า การกล่าวคำขอบคุณพ่อแม่ ชวนา ฯลฯ ก่อนรับประทานอาหารเช้าที่นักเรียนกล่าวดังๆ พร้อมกัน และพิธีชงชาตติ และสวดมนตร์ที่หน้าเสาธง
ก็เป็นการฝึกฝนด้าน “จิตศึกษา” ด้วย

วิธีเรียน “จิตศึกษา” ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาที่มีความหลากหลายที่ผมไปเห็นมีการเดินจงกรมการนั่งสมาธิการใช้จินตนาการต่อ Lego ชั้น ป. ๑

เอาคลิปหน้ากระดาษ ๔ อันมาต่อเลข 7 ในเอกสารบอกว่าอาจใช้เวลาทำประโยชน์แก่สังคม ตามในบทความเรื่อง

การเรียนรู้ในวัยเยาว์ : 3.

พัฒนาการสมองด้าน

Ex

ecutive Function

ที่ลงใน บล็อก

[council](#) [วันนี้](#)

บอกว่าวิธีเพิ่ม EF ของสมองมี ๖ วิธี

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากตนเอง จากการคิด ไม่ใช่จากการเชื่อ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาจึงไม่มีการสอบอย่างที่ใช้กันในกระทรวงศึกษา คือไม่จัด Summative
Evaluation เลย แต่ผมกลับเห็นว่า

นักเรียนถูก “สอบ”

แบบไม่รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา

แต่เป็นการสอบแบบ Formative Evaluation คือสอบเพื่อทำความเข้าใจความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนแต่ละคน ผมคิดว่านี่คือจุดแตกต่างที่สำคัญและกล้าหาญยิ่ง

ครูของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จึงมีทักษะด้านการทดสอบนักเรียนที่ล้ำลึกมาก และในการตีความของผม แทนที่ครูจะเน้น “สอน” แบบบอกข้อความรู้แก่เด็กครูกลับเน้นชักชวนให้เด็กคิดและแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ นานา และคอยสังเกตเด็กว่ามีการเรียนรู้ก้าวหน้าไปอย่างไรสำหรับนำมาใช้ปรับบทบาทของครูเองและสำหรับนำมาใช้จัดกระบวนการเพื่อช่วยเด็กที่เรียนบางด้านได้เข้าข้อความในย่อหน้านั้น ผมตีความเอาเองจากการไปเห็นเพียงครั้งวันจึงต้องย้ำว่าไม่ทราบว่าคุณถูกต้องหรือไม่

แทนที่ครูจะเน้น “บอก” เด็กครูกลับเน้น

“ถาม” ตั้งคำถามง่าย ๆ เพื่อชวนเด็กคิดเองแล้วตามมาด้วยคำถามที่ยากขึ้นหรือค่อย ๆ นำไปสู่กระบวนการคิดหาคำตอบหรือข้อความรู้ด้วยตนเอง

คำตอบของนักเรียนเท่ากับเป็น “ผลการสอบ”

ทางอ้อมที่ครูใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายคนนอกจากนี้นักเรียนแต่ละคนต้องเขียนรายงานว่าตนเรียนรู้อะไรโดยเน้นเขียนเป็นผังความคิด (mind mapping) เขียนด้วยลายมือของตนเองต่อเติมศิลปะเข้าไปตามจินตนาการของตนดังนั้น

ที่หน้าห้องและในห้องเรียนจึงมีรายงานของนักเรียนสำหรับแต่ละบทเรียนติดอยู่อย่างเป็นระเบียบ

เต็มไปหมดนักเรียนจะได้เรียนรู้ว่าในเรื่องนั้นๆ เพื่อนคนอื่น ๆ เข้าใจอย่างไรและครูก็ได้ตรวจสอบว่านักเรียนแต่ละคนมีความเข้าใจหัวข้อนั้นและมีความก้าวหน้าของการเรียนรู้หรือไม่ นี่คือการอีกกิจกรรมหนึ่งของ formative evaluation หรือการ “สอบแบบไม่สอบ” หรือ “สอบเพื่อพัฒนา”

จึงเท่ากับนักเรียนเรียนรู้แบบทำโครงการ (project) ที่เป็นการทำงานเป็นทีม (team learning) แล้วเขียนรายงานเป็นรายคน เพื่อสรุปว่าตนเรียนรู้อะไร ตอนเรียน/ทำงาน เป็นทีม ก็ได้ฝึกทักษะด้านความร่วมมือ (collaboration skills) หลากหลายด้าน รวมทั้งทักษะด้านความแตกต่างหลากหลาย และทักษะอื่นๆ ใน 21st Century Skills แล้วได้สะท้อนการเรียนรู้ของตนออกมาเป็นรายงาน โดยการเขียนด้วยลายมือ ตกแต่งด้วยศิลปะตามจินตนาการของตน ย้ำว่ารายงานต้องเขียนด้วยลายมือ ห้ามพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อป้องกันการคัดลอกกัน นักเรียนจะได้รับการอบรมให้ซื่อสัตย์ ทำงานด้วยตนเอง ไม่คัดลอกกัน และเนื่องจากไม่มีคะแนน ไม่มีดาว เด็กจึงไม่ลอกกัน

การ “สอบแบบไม่สอบ” ครั้งใหญ่มีขึ้นในสัปดาห์สุดท้ายของ quarter โดยนักเรียนจะจัด การรายงานผลการเรียนรู้ในภาคเรียนนั้นของตนต่อทั้งโรงเรียน และผู้ปกครองก็ได้รับเชิญ มาฟังด้วยการรายงานนี้อาจจัดเป็นละครหรือเป็นหนังสือสั้นๆ จึงเท่ากับทั้งโรงเรียน (และผู้ปกครอง) ได้มีส่วนประเมินการเรียนรู้ในภาคเรียนนั้นของนักเรียนแต่ละชั้นด้วยวิธีการ “สอบแบบไม่สอบ”

การเรียนแบบนี้ นักเรียนจะค่อยๆ บ่มเพาะตัวตนของตน เกิดความมั่นใจตนเองไปพร้อมๆ กันกับความเคารพผู้อื่น และเห็นข้อจำกัดของตนเอง ครูจะแสดงตัวอย่างการเคารพตัวตนของนักเรียน โดยไม่มีการดูว่ากล่าว ไม่มีการขึ้นเสียง ไม่มีการลงโทษ เมื่อเด็กทำผิดวินัยครูก็จะถามว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น คำถามที่ถามต่อๆ กันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ และหาทางแก้ไขตนเอง ดังนั้น การทำผิดวินัยจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

การเรียนรู้ที่มีผู้ปกครองมาร่วมด้วย มีโครงการผู้ปกครองอาสา ในวันที่ผมไปชม ในชั้นอนุบาล ๑ มีคุณตา และคุณแม่ของเด็กเข้าไปนั่งสังเกตการณ์ในห้องด้วย รวมทั้งจะมีคนหรือองค์กรในชุมชนเข้ามาร่วมบางโครงการ ตรงกับหลักการที่ระบุใน พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ระบุให้ใช้ทรัพยากรการเรียนรู้จากหลากหลายแหล่งในสังคม

นักเรียนได้รับการฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลา (ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑) ผ่านกติกาต่างๆ คนที่มาโรงเรียนสาย ไม่ทันเวลาเคารพธงชาติและสวดมนตร์ จะต้องมาทำกระบวนการดังกล่าวเอง ตามกติกาว่าทุกคนต้องเคารพธงชาติและสวดมนตร์ก่อนเข้าห้องเรียนทุกวัน

ผมสรุปว่าโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาจัดการเรียนรู้แบบเน้น “เรียนความรู้มือหนึ่ง” ไม่ใช่เน้นเรียนแบบคัดลอกหรือแบบจดจำ “ความรู้มือสอง” จากครูหรือตำรา

จะเขียนต่ออีก ๑ ตอน หลังจากค่อยๆ เคี้ยวเอื้องความประทับใจ

วิจารณ์ พานิช

๓๐ ก.ย.๕๕

คัดลอกจาก <http://www.gotoknow.org/posts/463231>